

ΝΕΟΣ

ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Η. ΛΑΜΠΡΟΥ

4

1907

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ÉDITIONS

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

BAS. N. GRÉGORIADÈS

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Campagnes du roi Amaury 1er de Jérusalem en Égypte, au XIIe siècle, par *Gustave Schlumberger*. Paris. Librairie Plon. 1906. Εἰς 8^{ον} σ. 352.

Τὸ ὄνομα τοῦ κ. Schlumberger ἔδεν εἶνε μόνον γνωστὸν παρ' ἡμῶν, εἶνε δημῶδες. Αἱ μακραὶ αὐτοῦ μελέται περὶ τοῦ βυζαντιακοῦ κόσμου, αἱ ἱστορικαὶ αὐτοῦ συγγραφαὶ κατέστησαν γνωστὰς, προσιτὰς εἰς πάντας, ζωντανὰς τὰς μεγάλας μορφὰς αὐτοκρατόρων οἷοι ὁ Νικηφόρος Φωκᾶς, ὁ Ἰωάννης Τζιμισκῆς, Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος. Δικαίως δὲ αὗται συμπεριελήφθησαν ἐν ἑλληνικαῖς μεταφράσεσι τῶν κ. κ. Βουτυρᾶ καὶ Λαμπρίδου εἰς τὴν Βιβλιοθήκην Μαρασλῆ, ὅπως γείνωσι γνωστὰ καὶ εἰς ἐκείνους τῶν φίλων τῆς βυζαντιακῆς ἱστορίας, ὅσοι ἀγνοοῦσι τὴν γαλλικὴν ἢ δὲν ἔχουσι τὰ ἐν μέρει σπάνια ἀποβάντα καὶ δυσἀπόκτητα διὰ τὸν πλούσιον κόσμον τῶν εἰκόνων πρωτότυπα. Οἷονεὶ δὲ συμπλήρωμα τῶν συγγραφῶν τούτων εἶνε τὸ ἔργον αὐτοῦ περὶ τῆς ἐν τῇ ἑλληνικῇ Ἀνατολῇ στρατείας τῶν ἐκ τῆς Ἰσπανικῆς Καταλωνίας Ἀλμουγαβάρων κατὰ τὰ ἔτη 1302 μέχρι 1311.

Τώρα δὲ ὁ φιλέλλην Γάλλος ἱστορικὸς διὰ τῆς ἐνταῦθ' ἀγγελλομένης νέας αὐτοῦ συγγραφῆς ἀνοίγει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἄλλας σελίδας τῆς πολυπλόκου ἱστορίας τῆς Ἀνατολῆς κατὰ τὰς περιπετειώδεις ἡμέρας τῶν σταυροφοριῶν.

Ἦδη ἀπὸ τοῦ 1099 κυριευθεῖσα ἡ ἱερά πόλις ὑπὸ τοῦ Γοδοφρείδου Βουιλλῶν ἔχει ἀποθῆ πρωτεύουσα ἀνεξαρτήτου βασιλείου καὶ ἔδρα γαλλικοῦ δυναστικοῦ οἴκου. Τῶν διαδόχων δὲ τοῦ Γοδοφρείδου ὁ πέμπτος, ὁ Ἀμάλριχος Α,' εἶνε τὸ θέμα τοῦ προκειμένου συγγράμματος τοῦ κ. Schlumberger. Τὴν βασιλείαν τοῦ φιλοπολέμου βασιλέως (1162 - 1174) σχεδὸν ὀλόκληρον πληροῦσιν αἱ στρατεῖαι αὐτοῦ κατὰ τῶν κατεχόντων τὴν Αἴγυπτον Φατιμιδῶν. Οὐδ' ἐνδιαφέρει ἡμᾶς τοῦς Ἕλληνας ἡ βασιλεία αὐτοῦ μόνον ὡς ἐκ τῆς χώρας, ἐφ' ἣν

ἔρμῃ, καὶ τῶν μεγάλων καὶ περιπετειωδῶν αὐτοῦ ἀγώνων πρὸς ἄνδρας οἷοι ὁ Νουρεδῖνος καὶ ὁ τὴν δυναστείαν τῶν Φατιμιδῶν ἐν ἔτει 1171 καταλύσας περιώνυμος Σαλαδῖνος· ἀλλὰ συνδέεται ὁ Ἀμαλρίχος καὶ ἀμέσως πρὸς τὸ Βυζάντιον ὡς σύμμαχος αὐτοῦ καὶ γαμβρὸς τοῦ βασιλεύοντος οἴκου τῶν Κομνηνῶν, λαβὼν ὡς δευτέραν σύζυγον τὴν ὠραίαν ἀνεψίαν τοῦ αὐτοκράτορος Μανουήλ, Μαρίαν τὴν Κομνηνήν.

Ὡς σύμμαχος καὶ κηδεστής ἐνὸς τῶν ἡρωικωτάτων αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, ὡς ἀντίπαλος μεγάλων καὶ κραταιῶν τῆς Ἀνατολῆς σουλτάνων, ὡς ἀπτόητος στρατιώτης εἶνε ὁ Γάλλος βασιλεὺς τῆς Παλαιστίνης μορφή ἀληθῶς ἡρωικῆ, ἐφελκύουσα τὴν προσοχὴν καὶ τὸν θαυμασμὸν παντὸς φιλόστοργου τιμῶντος τὸ μεγαλεῖον καὶ ἐν τῇ ἀποτυχίᾳ αὐτοῦ. Διὸ ἔχει δίκαιον ὁ κ. Schlumberger λέγων· «Ἡ ἐπιχείρησις αὐτοῦ ἦτο ἀληθῶς παρὰ πολὺ ὑπερτέρα τῶν δυνάμεων ἃς διέθετε καὶ ἡ ἰσχὺς τῶν ἀντιπάλων αὐτοῦ ὑπὲρ μέτρον ἀξία λόγου· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἀπέτυχε τέλος. Ἄλλ' αἱ ἐνδοξοὶ ἐκεῖνοι στρατεῖαι τῆς μικρᾶς ἐκείνης στρατιᾶς Φράγκων ἡρώων, ἐπιδιωκόντων μετὰ λύσσης τὴν κατάκτησιν τῆς εὐρείας ἐκείνης χώρας, ἔχουσι τοιοῦτον ἄρρωμα ἱπποτισμοῦ καὶ πολεμικῆς ἐποποιίας, ὥστε δεσπόζουσιν ἀκατανικήτως τοῦ πνεύματος παντὸς τοῦ ἀναγινώσκοντος τὴν ἀφελῆ καὶ συγκινητικὴν διήγησιν αὐτῶν ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρονικοῖς τῶν πάλαι χρόνων. Οὗτος δὲ εἶνε ὁ λόγος, δι' ὃν ἐπιβάλλομαι νὰ ἐκθέσω τὰ κατ' αὐτὰς ἐνταῦθα».

Ἐκπληροῖ δὲ τὸ ἀναληφθὲν ἔργον ὁ συγγραφεὺς μετὰ τῆς γνωστῆς αὐτοῦ ἀκριβοῦς ἀμᾶ καὶ γλαφυρίας. Ἀκολουθῶν πιστῶς τὰς πηγὰς, πολλάκις δ' ἀντιγράφων αὐτόχρημα τὰ μεσαιωνικὰ γαλλικὰ, ἀραβικὰ καὶ βυζαντιακὰ χρονικὰ, ἐν οἷς ἐκτίθενται αἱ ἀνδραγαθίαι τῶν σιδηροφράκτων Γάλλων ἱπποτῶν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Νεῖλου, μεταδίδει καὶ εἰς τὸν ἀναγνώστην τὸ θέλγητρον ἐκεῖνο, ὅπερ ἐξ αὐτῶν αὐτὸς ἐδανείσθη κατὰ τὴν ἰδίαν του ὁμολογίαν. Αἱ περιγραφαὶ αὐτοῦ εἶνε ζωηραὶ, τὰ πρόσωπα καὶ τὰ τοπία παριστάνονται ὡς ἐν εἰκόνι εὐχρώμφ, καὶ χάρις γαλατικὴ ἐπιπνέει ἐπὶ τοῦ ὄλου, ὅταν ἀφηγῆται θυμῆρη ἐπεισόδια ἢ εὐφροσύνας ἐορτὰς, οἷα ἡ γαμήλιος τελετὴ τοῦ Ἀμαλρίχου μετὰ τῆς Μαρίας Κομνηνῆς, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ κορυφούται εἰς συγκίνησιν, ὅταν ἐκθέτῃ τὴν παρὰ τὸν Νεῖλον ἀτυχίαν τοῦ συμμάχου βυζαντιακοῦ στόλου. Τῶν ὠραιωτάτων δὲ τέλος αελί-

δων τοῦ βιβλίου εἶνε αἱ τελευταῖαι, ἐν αἷς ὁ συγγραφεὺς διὰ μακρῶν διηγεῖται τὴν ἐν ἔτει 1171, μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου, ἐπίσκεψιν τοῦ Ἀμαλρίχου εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς τὸν βασιλέα Μανουὴλ τὸν Κομνηνὸν χάριν ἀνανεώσεως τῆς ἐναντίον τῆς Αἰγύπτου συμμαχίας, ἔχων ἕνεκα τῆς περὶ τῆς ἀποδημίας ταύτης σιωπῆς τῶν Βυζαντινῶν χρονογράφων ἀσφαλῆ ὁδηγὸν τὸν ἐπίσκοπον Τύρου Γουλιέλμον καὶ καθιστάνων τὸν ἀναγνώστην κοινωνὸν τῆς ἀφελείας τοῦ ἀρχαίου Ἰάλλου χρονογράφου.

Ὁ κ. Schlumberger ἀρέσκειται εἰς τὴν ἀνάπλασιν τῆς ἱστορικῆς ἐποποιίας. Μὴ δὲν ὠνόμασεν αὐτὸς Βυζαντιακὴν ἐποποιίαν καὶ τὴν ἐνδοξὸν περίοδον τῆς ἱστορίας τοῦ Βυζαντίου ἐπὶ τῶν Ἀραβομάχων καὶ Βουλγαρομάχων βασιλέων; Τοιαύτη ἐποποιία εἶνε ἀληθῶς καὶ ἡ ἱστορία τοῦ βασιλέως Ἀμαλρίχου, οἷαν παρέστησεν αὐτήν. Διὰ τοῦτο εἰς τὸ νέον του βιβλίον ἴα ἐντρυφήσωσιν ὁμοίως οἱ φίλοι τῆς ἱστορίας ὅσον καὶ οἱ φίλοι τῆς ποιήσεως.

Ἡλία Α. Τσιτσέλλη Κεφαλληνιακὰ σύμμικτα. Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ λαογραφίαν τῆς νήσου Κεφαλληνίας εἰς τόμους τρεῖς. Τόμος πρῶτος. Βιογραφικά. Οἴκων ἱστορίαι. Δημοσιεύματα. Ἐν Ἀθήναις. 1904. Εἰς 8ον, σ. κ', 939.

Ὁρθῶς ποιῶν ὁ μετριόφρων συγγραφεὺς ἐχαρακτήρισε τὸ βιβλίον τοῦτο ὄχι ὡς ἱστορίαν τῆς πατρίδος αὐτοῦ Κεφαλληνίας, ἀλλ' ὡς ὕλην σύμμικτον συμβάλλουσαν εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ λαογραφίαν τῆς νήσου. Χαρακτηριστικὸν δὲ δεῖγμα τοῦ ὅλου ἔργου εἶνε ὁ προκείμενος ἡμῖν πρῶτος τόμος, περιέχων βιογραφίας ἀνδρῶν Κεφαλλήνων ἢ δρασάντων ἐν Κεφαλληνίᾳ ἢ ὅπωςδῆποτε συνδεομένων μετὰ τῆς νήσου καὶ ἱστορικὴν ὕλην περὶ κεφαλληνιακῶν οἴκων. Εἶνε δὲ οἱ βιογραφούμενοι ἀρχαῖοί τε καὶ μεσαιωνικοὶ καὶ νέοι, ἐπίσημοί τε καὶ μὴ. Πᾶν ὅτι κεφαλληνιακόν, πᾶν ὅτι δυνάμενον νὰ χύσῃ φῶς εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἰθαγενῶν ἢ ἄλλοθεν μεταναστευσάντων οἴκων, τὰς τύχας τῶν κεφαλληνιακῶν πόλεων, τὰ ἐν τῇ νήσῳ συμβάντα, οὐδὲ τῶν γεγονότων τῆς καθολικώτερον ἑλληνικῆς οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ξένης ἱστορίας ἐξαιρουμένων ἐφ' ὅσον σχετίζονται πῶς πρὸς τὰ κεφαλληνιακὰ πράγματα, γίνεται ἀντικείμενον λόγου ἐν τοῖς Κεφαλληνιακοῖς. Διὰ τοῦτο